

СУЧАСНА ВІТРАЖНА ІНСТАЛЯЦІЯ В КОНТЕКСТІ ПАБЛІК-АРТУ

ID ORCID 0000-0001-9582-1992

Євгенія СИЛКА

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ
 ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

У статті показано, що художній вітраж під впливом сучасного мистецтва активно трансформується. Виходячи за рамки традиційного скління архітектури, він усе частіше перетворюється на артоб'єкт чи інсталяцію й активно використовується сучасними митцями в усьому світі. Їхні роботи характеризуються експериментами з матеріалом, використанням можливостей сучасних технологій, пошуком авторської художньої мови, не схожої на те, що робилося раніше. Останнім часом інсталяція все частіше стає об'єктом публік-арту (публічного мистецтва), впроваджується в публічний простір та взаємодіє з ним. Публік-арт розширює територію сучасного мистецтва, оскільки художники виставляють твори мистецтва за межами виставкових просторів.

На прикладі творчості сучасних митців і студій (Тома Фруїна, Сари Холл, Алессандри Россі, Пає Вайт, Ліз Вест, Анди Мункевіци, Костаса Варотсаса, Денні Лейна та інших, а також WGS, SWON Design тощо) доведено, що вітражна інсталяція в міському середовищі виконує не лише естетичну, а й соціальну, комунікативну та ідентифікаційну функції. Виявлено, що такі твори сприяють формуванню унікальності місця, активізують взаємодію глядача з простором і посилюють відчуття локальної ідентичності. У статті проаналізовано художні й технологічні особливості використання кольорового, одноколірного, прозорого та дзеркального скла в публічних інсталяціях. Доведено, що колір у вітражних інсталяціях виступає активним медіатором між архітектурою, світлом і людиною, створюючи динамічні оптичні та емоційні ефекти, водночас прозоре й дзеркальне скло формує нові ілюзорні стратегії, змінюючи сприйняття реального простору. Окрему увагу приділено взаємозв'язку художнього образу й інженерних рішень у масштабних скляних інсталяціях, де сучасні технології (загартоване та ламіноване скло, світлодіодне освітлення, альтернативна енергія) стають невід'ємною складовою авторського задуму. Зроблено висновок, що вітражна інсталяція в публічному просторі є відкритою динамічною структурою, здатною трансформувати міське середовище, актуалізувати соціальні процеси та розширювати межі сучасного скляного мистецтва.

Ключові слова: вітраж, сучасне мистецтво, скляна інсталяція, публік-арт, публічний простір, мистецькі стратегії

ВСТУП І ДОСЛІДНИЦЬКИЙ КОНТЕКСТ ТЕМИ

Вітраж як вид мистецтва зазнає трансформації, виходячи за межі традиційного архітектурного скління і може перетворюватися на артоб'єкт та інсталяцію. Сучасне розуміння мистецтва й поява нових матеріалів і технологій дозволяють створювати вітражні інсталяції не тільки для культурних чи громадських споруд, інтер'єрів, або як експонати музейного простору, а й для публічного середовища, що дозволяє активно взаємодіяти з глядачем, роблячи свій внесок у культурний та інтелектуальний розвиток суспільства. Останнім

часом створення вітражних інсталяцій стає дедалі помітнішим мистецьким явищем у всьому світі, займаючи особливе місце у сучасному мистецтві. Тому це мистецьке явище обов'язково потребує дослідження. Актуальність дослідження цієї теми зумовлена тим, що вітражне мистецтво не застаріває, не залишається в минулому, а навпаки, стає все більш затребуваним та неймовірно актуальним у сучасному мистецтві.

Для вивчення даної теми були проаналізовані численні наукові дослідження й методологічні праці, які показують зацікавленість цієї проблемою широкого кола фахівців. Так, у навчальному посібнику «Проектування художнього скла» (автори

М. Бокотей, Н. Бенях, О. Принада, О. Іванишин) [6] розглядається типологія монументального художнього скла на прикладі творів світових митців. У методичних рекомендаціях для студентів освітньої програми «Художнє скло» [1] автори Н. Бенях та О. Принада аналізують приклади світових і вітчизняних творів монументального скляного мистецтва кінця XIX – початку XXI ст. в широкому географічному розташуванні (Велика Британія, Іспанія, Латвія, Нідерланди, США, Польща, Чехія, Україна). Дисертація Л. Казакової «Художнє скло XX ст. Основні тенденції. Провідні митці» [4] є результатом сорокарічної наукової праці й відображає розвиток світового склоробства в контексті сучасного мистецтва, в ній проаналізовано творчість провідних митців і виявлено основні тенденції та концепції скляного мистецтва на межі XIX–XX ст.

У каталозі «Публічне мистецтво в склі» [20] демонструється розвиток публічного скляного мистецтва від його зародження у вітражах до сучасних інсталяцій, аналізується практика та творчість чотирьох канадських майстрів зі скла, це В. Картер, С. Холл, Р. Джекілл та М. Лапуент, які зосередили свою творчість саме на проектах публічного мистецтва. Книга Т. Олднов «Сучасні скляні скульптури та панелі: вибрані твори Музею скла у Корнінгу» [22] представляє експериментальні роботи зі скла, які виходять за традиційні рамки декоративного мистецтва та які сприяли розвитку скляного мистецтва кінця XX – початку XXI ст. Розуміння сутності явища інсталяції вивчають такі іноземні мистецтвознавці як К. Бішоп [10], Н. А. Келлі [18], Дж. Ребентіш [26], Дж. Рейсс [27] та інші.

В українській мистецтвознавчій науці проблеми феномену інсталяції також досліджуються. Зокрема Д. Чемберджи в дисертації та статтях [8; 9] займається вивченням ролі й місця інсталяції в сучасному мистецтві, розглядає візуально-комунікативну практику творення сучасного простору. Також інсталяцію як форму мистецтва вивчає К. Станіславська [5] та інші.

Збільшується науковий інтерес і до досліджень у галузі публік-арту. Становлення та особливості публік-арту в сучасному мистецтві кінця XX – початку XXI ст., його поняттєвий зміст і термінологію розглядає Д. Єрьомка [2]. А. Єфімова аналізує соціокультурний контекст та основні форми цього сучасного мистецького явища [3]. І. Тищенко з'ясує, що таке міський публічний простір [7].

Проте на сьогодні майже немає глибокого аналізу явища скляної інсталяції у відкритому просторі міського середовища, тому ця тема потребує дослідження й теоретичного осмислення. Саме ці прогалини й зумовлюють мету даного наукового дослідження, яка полягає в розгляді феномену вітражної інсталяції та виявленні основних творчих завдань, що їх ставили перед собою митці, котрі створюють роботи в цій галузі для публічного простору.

РОЛЬ ВІТРАЖНОЇ ІНСТАЛЯЦІЇ У СТВОРЕННІ УНІКАЛЬНОСТІ МІСЬКОГО ПРОСТОРУ

Виникнення вітражної інсталяції як нового жанру мистецтвознавці відносять до 60-х рр. XX ст. Інсталяція є логічним та очікуваним результатом процесів трансформацій і змін у розумінні мистецтва минулого століття. Тлумачення важливих видів мистецтва: архітектури, живопису та скульптури суттєвим чином трансформувалось. Це дало поштовх до появи нових видів мистецтва, які привели до виникнення інсталяції. Мистецтво в цей період активно збагачувалося новими стилями, матеріалами й технологіями, що не могло не вплинути і на трансформування вітражу як виду мистецтва. З цього часу вітраж став виходити за традиційні рамки скління архітектури, з'явилась можливість ставати окремим об'єктом у системі архітектурно-художнього середовища. Звільнення від традиційного погляду на вітраж дало неймовірні можливості експериментувати з формою, техніками та образністю. Використовуючи традиції декоративно-прикладного мистецтва та переосмислюючи специфіку властивостей матеріалу, візуально-пластичних, просторових можливостей, потенціалу авторського висловлення, мистецтво вітражу в сучасному мистецтві трансформувалось. З'явилися інші форми мистецьких практик, зокрема концептуальне мистецтво, ленд-арт, публік-арт, екомистецтво тощо. Це надало підстави для появи нових жанрів і видів мистецьких творів зі скла, таких як артоб'єкт, скляний енвіронмент та інсталяція [1; 4; 6; 9].

Термін «інсталяція» походить від англійського «toinstall» і французького «installation», що означає «встановлювати». Уперше він з'явився в Оксфордському словнику мистецтв 1988 р. Інсталяція – це просторова мистецька композиція, яку створюють або збирають з окремих частин. При цьому вона має охоплювати великі просторові зони. Це можуть бути об'ємні об'єкти мистецтва в інтер'єрах громадських будівель або виставкових залах, у просторах вулиць, парків чи в ландшафтних зонах.

Останнім часом інсталяція все частіше стає об'єктом публік-арту (публічне мистецтво), впроваджується в міський простір, взаємодіє з ним. Інсталяція виставляється поза мистецькою інфраструктурою і розрахована на взаємодію з глядачем. Вона актуалізує питання людей, які там живуть, або виділяє сам простір, робить його художньо привабливим, незабутнім, унікальним. Це можуть бути, наприклад, міська площа, набережна, парк або індустріальна вулиця – будь-який публічний простір. Але просто перенести артоб'єкт на вулицю неможливо, для створення інсталяції в архітектурному середовищі або ландшафті потрібно враховувати особливості саме цього місця, його клімат, соціальний, економічний, культурний або політичний контекст, особливості людей, які будуть з ним

Іл. 1. Том Фруїн. Водонапірна вежа. 2012. Акрилове скло, сталь, світлодіод, підсв. Нью-Йорк, Бруклін. URL: <https://myonebeautifulthing.com/2018/05/27/tom-fruin/>

взаємодіяти. У публік-арті мета художника набагато ширша, ніж просто самовираження. Твір мистецтва прагне привернути увагу глядача, вивести його на комунікацію з мистецтвом, активно взаємодіяти з ним або навіть перетворити на учасника художнього процесу, викликати яскравий емоційний відгук у глядача. Публік-арт розширює територію сучасного мистецтва, оскільки митці виставляють власні твори за межами виставкових просторів. Це дає можливість мистецтву стати доступним для широкого кола глядачів, глядачем може стати будь-який перехожий. Публіка стає не просто стороннім спостерігачем, ізольованим від артсвіту, а часом і активним учасником при створенні та демонструванні твору мистецтва [2; 3; 5; 7].

У своїй тенденції бути мистецтвом, що відповідає запитам сучасності, вітраж розкривається в різноманітні концепції, індивідуальних підходах до матеріалу, поєднуючи давні традиції з пошуком нових виразних засобів, що відповідають сучасності. Художники вийшли на шлях пошуків сучасної естетики скла, його унікальних, не порівнюваних з іншими матеріалами можливостей, активно експериментують, прагнуть знайти свою неповторну художню мову.

Скляна інсталяція як один з видів публічного мистецтва активно використовується сучасними художниками в усьому світі. Їхні роботи характе-

ризуються експериментами з матеріалом, сучасними технологіями, пошуком авторської художньої мови, не схожої на те, що робилося раніше. Розгляньмо основні художні завдання вітражних інсталяцій у міському просторі.

Одне із завдань вітражної інсталяції в публік-арті – це зробити простір упізнаваним. З одного боку, твір сучасного мистецтва не повинен одразу зчитуватись і бути дуже зрозумілим, потрібно заінтригувати і спантеличити глядача. З іншого боку, автори інсталяцій прагнуть робити місце ідентичним. Без ідентичності місце стає просто фрагментом архітектурного простору. Публічні вітражні інсталяції підкреслюють характер району, географічні або архітектурні атрибути регіону, виявляють унікальні особливості конкретного місця. Наприклад, у Нью-Йорку такою особливістю стають водонапірні вежі, вони є звичною і незвичайною особливістю міського ландшафту. Їх від 10 000 до 20 000: кубічних, круглих, зроблених з металу або дерева. Вони не є пережитками минулого, а функціонують і донині, стаючи справжніми символами, і надихають велику кількість митців, таких як бруклінець Том Фруїн. Він спорудив серію вітражних інсталяцій під назвою «Водонапірна вежа» 2010-ті рр. (іл. 1). Художник збирає кожен вежу з майже тисячі шматочків знайденого акрилового скла. Одна розташована поруч із Бруклінським

Іл. 2. Том Фруїн. *Kolonihavehus*. 2010. Акрилове скло, сталь, світлодіод, підсв. Нью-Йорк, Бруклін. URL: <https://www.thisiscolossal.com/2014/10/tom-fruins-stained-glass-house-installed-at-brooklyn-bridge-park/>

Іл. 3. Том Фруїн. *Камуфляжний будинок*. 2020. Акрилове скло, сталь, світлодіод, підсв. Каліфорнія. URL: <https://www.stunewslag-unaarchives.com/index.php/archives-prior-to-2024/arts-archive/12830-sculptor-tom-fruin-brings-feeling-of-home-011020>

Іл. 4. Том Фруїн. *Ліс світла*. Акрилове скло, сталь, світлодіод, підсв. Сад Дескансо, Канада. URL: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10158493898677543&id=108571517542&set=a.130870807542&locale=lt-LT>

Іл. 5. Том Фруїн. *Привіт, 5 таксі*. 2022. Акрилове скло, сталь, світлодіод, підсв. Нью-Йорк, Бруклін. URL: <https://craftcouncil.org/articles/light-houses/>

мостом, інша – на даху будинку на вулиці Фурман, ще одна – недалеко від набережної Іст-Рівер у Брукліні. Ці водонапірні вежі добре видно тим, у кого є хороший огляд горизонту в цих районах. Вежі, що світяться всіма кольорами веселки вдень при сонячному світлі й уночі за допомогою штучного освітлення, захоплюють увагу глядачів, вирізняються на тлі архітектурного пейзажу, стають справжніми візитівками цих місць, а також підвищують обізнаність мешканців щодо проблеми нестачі питної води. Штучне підсвічування дає можливість робити світлові шоу, починаючи з настання сутінків і до ранку, що стає символом динамізму цього місця.

Том Фруїн створює неймовірні кольорові великомасштабні вітражні інсталяції, виявляючи архітектурні символи по всьому світу. Митець описує

свою творчість як прагнення працювати в царині загальнодоступного мистецтва, використовуючи буденні предмети, перероблені матеріали та альтернативну енергію, яку він використовує для підсвічування своїх інсталяцій. Тому його роботи можна віднести до екомистецтва. Крім веж, він створив усесвітньо визнану серію інсталяцій «Ікона» (2010), до якої входять не тільки згадані вежі, а й вітражі, будинки (іл. 2–5) та багато іншого. Своїми роботами він робить простір дуже ефектним і унікальним. Серія «Ікона» являє собою набір знакових унікальних символів міської архітектури або економіки – зокрема рекламний щит у Лос-Анджелесі та димар з вітражем у Детройті [34].

Неймовірні вітражні твори створює канадська художниця Сара Холл. Вона також використовує альтернативну енергію, проектуючи вітражі, по-

Іл. 6. Сара Холл. Люкс Нова. 2007. Скло, сонячні батареї, світлодіод, підсвіч. Ванкувер. [20]

еднані з сонячними панелями та світлодіодним освітленням. Мисткиня отримала міжнародне визнання за креативність та інноваційне використання сонячної енергії в скляному мистецтві. Робота Сари Холл «Люкс Нова» (Ванкувер, Канада) (2007) стає прекрасним результатом злиття древнього традиційного мистецтва та сучасних технологій (іл. 6). Це вітряна вежа заввишки 12 м, яка підноситься над бібліотекою коледжу Ріджент та являє собою вражаючу абстрактну композицію в блакитних кольорах, що стає акцентом у навколишньому середовищі й удень і вночі, бо вночі весь навколишній парк освітлюється цією вітражною колоною [20].

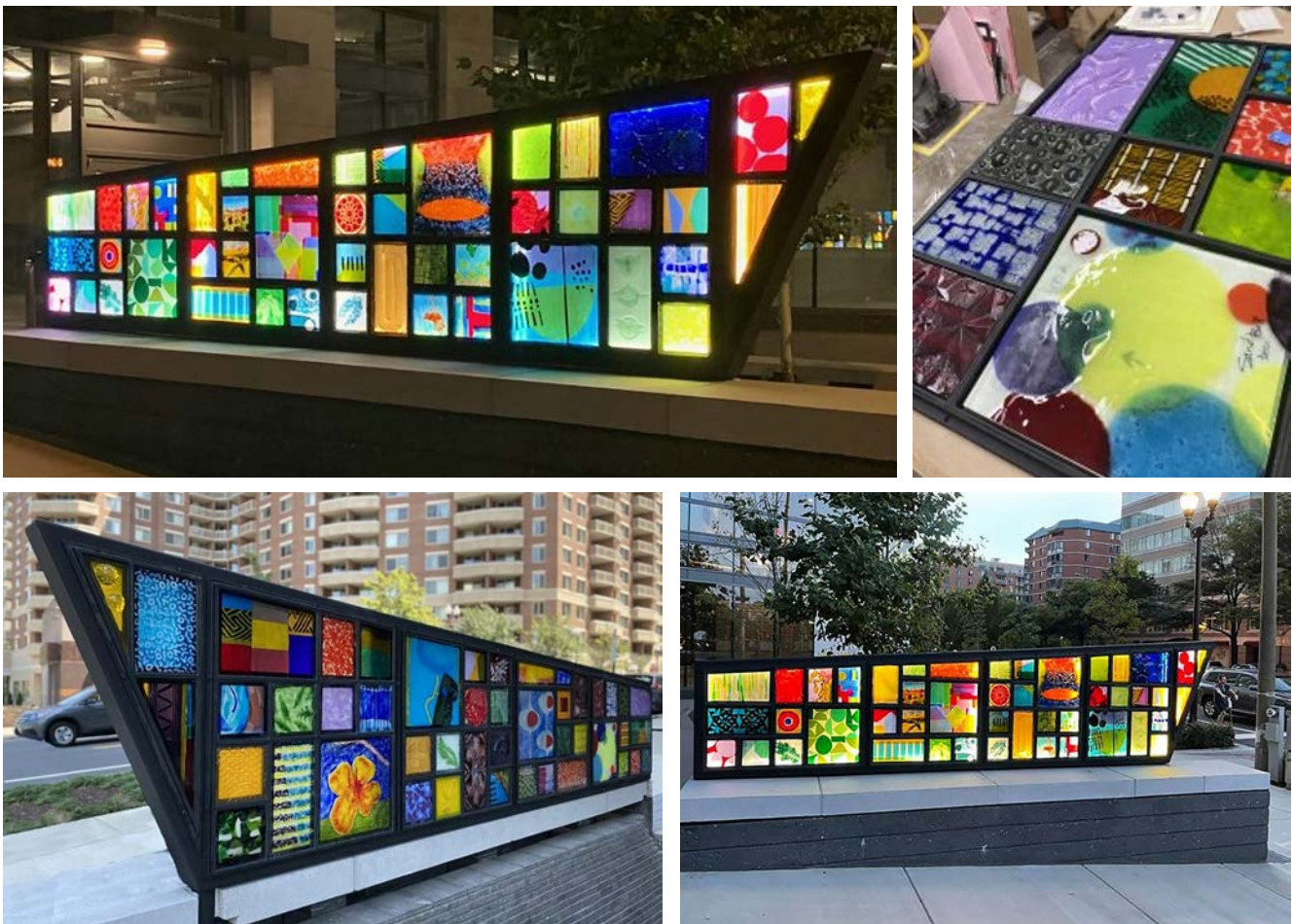
Надихаючись екологічною та природною тематикою, дуже цікаві роботи створює Алессандра Россі, яка за походженням є італійською мистки-

нею, проте значну частину творів виконує в Австралії. Інсталяція Алессандри Россі «Без назви (корал)» (2017) (іл. 7) зображує дівчину, чю фігуру зроблено з багатьох шарів акрилового скла: від темно-синього до прозорого. Інсталяція дуже органічно вписується в навколишнє середовище на березі пляжу Бонді (Сідней, Австралія). Напівпрозорий вид інсталяції змінюється впродовж дня, а інколи навіть повністю розчиняється та зливається з морем, небом. Знебарвлення коралів – явище, за якого корали втрачають колір, слабшають і гинуть через зміну температури та забруднення моря. Россі проводить паралель між цим природним процесом і емоційною «відбіленістю» суспільства, коли технології витісняють природне сприйняття реальності та зменшують емоційне сприйняття довілля [28].

Іл. 7. Алессандра Россі. Без назви. 2017. Акрилове скло. Корал. Фрагмент. URL: <https://www.thisiscolossal.com/2016/11/coral-alessandra-rossi/>

панелей, установлених у геометричну конструкцію з металу. Вона нагадує напівпрозорий наріжний камінь, який вдало вписується в пластику нової площі, залучаючи глядачів і привертаючи увагу. Нахненням для створення цього публічного об'єкта стала тема зміни нашого світу, спроба знайти нові засоби зв'язку одне з одним. Художники прагнули створити щось, що запам'ятовується, з мотивів і образів, які людина зустрічає в повсякденному житті. Робота вийшла неймовірно яскравою та незабутньою завдяки використанню яскравих кольорів та штучного підсвічування. Велике розмаїття кольорів вигідно підкреслюють і розкривають один одного. Кожен колір має свою силу й асоціюється з елементами природи. Жовтий, зелений і синій – з сонцем, зеленню, небом. Стилізовані мотиви природи, включені в кілька скляних панелей, демонструють

Іл. 8. WGS. Основні зв'язки. 2021. Скло, ф'юзинг, сталь, світлодіод, підсв. Новий житловий комплекс J-Sol. Арлінгтон, Вірджинія. [33]

Публічні інсталяції допомагають прикрасити архітектурне середовище, воно звучить яскравіше і по-новому. Приміром, Вашингтонська студія WGS (Вашингтонська школа скла) виготовила скляний витвір мистецтва «Основні зв'язки» (2021) для нового житлового комплексу J-Sol в Арлінгтоні, штат Вірджинія, США (іл. 8). Інсталяція розташовується на розі нової площі на Ферфакс-Драйв і Норт-Квінсі-стріт і складається з 97 відлитих уручну скляних

авторське бачення оновленого навколишнього середовища. Інсталяція зі своїм розмаїттям технік, кольорів, мотивів, доповнена світлодіодним підсвічуванням, створює нове відчуття місця, ефектно доповнює його, допомагає створити простір, де люди можуть гуляти, спілкуватись, проводити активно час, відчувати зв'язок між людьми. Цей проект вдихнув життя у новий простір.

Іл. 9. WGS. Соціальна тканина. 2019. Скло, сталь, світлодіод, підсв. Меріленд. [33]

Іл. 10. WGS. Арка брами спільноти. 2014. Скло, ф'юзинг, сталь, світлодіод, підсв. Медичний заклад Unity Healthcare. Вашингтон. [33]

СОЦІАЛЬНІ ВИМІРИ ВІТРАЖНОЇ ІНСТАЛЯЦІЇ ЯК ВІДКРИТОЇ СТРУКТУРИ

Вітражні твори в публічному просторі допомагають зміцнити соціальні зв'язки, особливо в тих районах, де є велике культурне розмаїття. Прикладом може бути інсталяція «Соціальна тканина» (2019), також виконана художнім об'єднанням WGS (іл. 9). Вона призначена для нового комплексу змішаного використання Fenton у Сілвер-Спрінг, Меріленд, США. Цей твір являє собою кутову колону й окремі вставки на фасаді будівлі, підсвічені світлодіодами. Художники виготовили близько 60 панелей розміром 45 × 45 см, що їх вставили в металеві конструкції. Візерунки були нанесені за допомогою трафаретів та емалей, що їх потім обпалили в печах. Натхненням для митців WGS слугувало багате змішання етнічних груп у цьому районі. Вітраж на кутовій колоні складається зі скляних панелей, які відсилають глядача до різних культур. За основу було взято різноманітні образи та візерунки світового етнічного текстилю: ефіопські мотиви, африканські тканини, ткацтво Центральної Америки, Європи та текстильні мотиви Азії, ковдри корінних американців тощо. Вітражна інсталяція запрошує глядачів оцінити яскраві візерунки, що зачаровують і оживляють міський пейзаж, допомагає зміцнити людські зв'язки, викликає зацікавленість іншими культурами, розвиває ідею неупередженості, толерантності та надихає на самоаналіз.

Об'ємні вітражні конструкції можуть використовуватись для залучення публіки до нового місця.

Іноді мешканці й гості міста навіть беруть активну участь у виготовленні твору мистецтва. Таким твором мистецтва є інсталяція «Арка брами спільноти» (2014) для нового медичного закладу Unity Healthcare у Вашингтоні, округ Колумбія, США (іл. 10). Появі інсталяції сприяла реорганізація та відновлення району. Вітражна композиція була покликана позначити символічний вхід до секції. Ідеєю створення «Арки брами спільноти» стало допомогти ідентифікувати нове середовище. У виготовленні вставок скляних панелей для інсталяції брали участь мешканці району, учні середньої школи, що є поруч, а також самі співробітники нового медичного закладу. Інсталяція майже 5 м заввишки і 4 м завширшки, складається з понад 300 скляних плиток, підсвічених ізсередини світлодіодами. Безпосереднє залучення громадськості до створення нової пам'ятки стало цікавим ходом, бо зацікавило всіх, у кожного була можливість розповісти свою історію, зобразити те, що хотілося. Скляні майстерні були переповнені, людям подобалося працювати зі склом, і вони хотіли побачити, як змінюватимуться роботи після випалу. Завдяки тому, що багато жителів району взяли участь у виготовленні інсталяції, посилювалось відчуття місцевої ідентичності. Арка розповідає безліч історій різних людей. Цей витвір мистецтва надихає, викликає приємні відчуття та посмішку [33].

SWON Design – фірма в Монреалі, котра створює дуже цікаві ландшафтні інсталяції зі скла. Найефектнішою стала робота «Каскад», розташована в ландшафтному саду біля озера Онтаріо в Торонто, Канада (іл. 11). Ця скляна стіна об'ємна та дуже схожа на справжній водоспад. Вона за розміром

Іл. 11. SWON. Каскад. Скло. Торонто. [32]

приблизно 2×3 м та складена з 77 литих скляних блоків, які переливаються різними тонами зеленого та аквамаринового кольорів з текстурою, що імітує рухому воду, підсилюючи відчуття зв'язку з водою та природою. Прозорість матеріалу дозволяє світлу проникати й переломлюватись у поверхні, створюючи неймовірні світлові ефекти та оптичні вібрації, що змінюються залежно від часу доби та кута огляду. До речі, твір мистецтва насправді поєднується з водою та дозволяє воді вільно стікати по склу, утворюючи піну та бризки. Інсталяція взаємодіє з садом і навколишнім середовищем, працюючи не ізольовано, а як пейзажно-архітектурний елемент, котрий формує простір [32].

Покликана привернути увагу до місця робота «Квалала» американської художниці Пае Вайт (2017) (іл. 12). У роботах Вайт часто використовує скло в поєднанні з сучасними технологіями архітектури. Для проекту «Квалала» мисткиня запропонувала інженерній фірмі Schlaich Bergermann Partner зробити балки зі сталі, на яких розмістилася скляна конструкція. Ця інсталяція розширює рамки скляної крихкості, використовуючи скло як будівельний матеріал і розчиняючи грань між архітектурою та мистецтвом. Скляна інсталяція «Квалала» зроблена з трьох тисяч скляних цеглин, відлитих уручну. Одна половина роботи виконана з прозорого скла, а друга – зі скла різних кольорів 26 відтінків. Кольори інсталяції асоціюються з раннім римським мистецтвом, де використовувалася схожа палітра. Кожна окрема цеглина є унікальною і має неповторну фактуру та малюнок з кольорів, які створюють неймовірний живописний ефект.

«Квалала» – це індіанське слово, яке означає «місце води, що спускається». Воно відсилає до блу-

Іл. 12. Пае Вайт. Квалала. 2017. Скло, ф'юзинг. Венеція. [25]

каючого русла річки Квалала в північній Каліфорнії. Цю публічну інсталяцію було замовлено фондом Cini Foundation та розташовано на острові Сан-Джорджо-Маджоре у Венеції. Це некомерційний фонд мистецтва, музики та культури, основною метою якого є включення острова у венеціанську культуру після руйнування Наполеоном, а потім армією Муссоліні. Завданням було привернути увагу венеціанців до забутого місця. За допомогою фонду відремонтовано крило старої школи, для того щоби створити виставковий простір, присвячений скляному мистецтву, а також бібліотеку, яка стала архівом венеціанського та міжнародного скляного мистецтва. «Квалала» являє собою другу тривалу публічну інсталяцію після «Скляного чай-

ного будинку Мондріана» Хіроши Сугімото, який було представлено на дебютній виставці цього простору в 2014 р. [25].

МАГІЯ КОЛЬОРУ ВІТРАЖНОЇ ІНСТАЛЯЦІЇ

Колір у вітражних інсталяціях у міському середовищі працює як посередник між архітектурою, світлом і людиною. Скло не просто забарвлює простір – воно трансформує природне та штучне світло, створюючи постійно мінливу атмосферу, що залежить від часу доби, погоди й руху глядача. Сонячні промені, проходячи крізь кольорове скло, розкладаються на світлові плями й відблиски, які м'яко лягають на фасади, тротуари та людські фігури, тимчасово змінюючи знайомий міський ландшафт. У міському контексті колір вітража діє також на емоційному рівні: теплі тони можуть пом'якшувати суворість бетону й скла, а холодні – освіжати. Завдяки прозорості матеріалу інсталяція не ізолює простір, а навпаки – відкриває його, дозволяючи місту «проходити» крізь колір. Таким чином, вітражна інсталяція є не статичним, а динамічним об'єктом, де колір постійно змінюється разом із життям міста.

Дуже цікаві інсталяції зі скла спектральних кольорів створює британська художниця Ліз Вест. Унікальність художнього образу в її інсталяціях полягає в синтезі світла, кольору, простору та сприйняття глядача. Для мистецтва Вест колір і світло – це елементи, які створюють просторові, оптичні й емоційні ефекти. Її інсталяції нестатичні – вони змінюються залежно від освітлення, руху глядача та часу доби, активно взаємодіють із зовнішнім середовищем та допомагають відвідувачам по-новому поглянути на нього. Роботи Ліз Вест «Через № 3» (2015) та «Через № 4» (2021) являють собою шести-метрову трикутну кольорову конструкцію-коридор (іл. 13, 14). Проходячи всередині цього коридору, глядачі бачать перетворений світ навколо себе, наповнений різними насиченими кольорами. Ще одна робота того ж року під назвою «Гімн великому колесу» являє собою ефектну тимчасову мистецьку інсталяцію, що покликана збільшити відвідуваність двох знакових місць Нью-Йорка: площі нового багатфункціонального комплексу та площі на набережній, що розташована на Брукфілд-плейс у Нижньому Мангеттені (іл. 15).

Робота створює яскраве і привабливе середовище для людей, які там живуть і працюють. Метою твору було зарядити простір енергією і привернути увагу відвідувачів. Імерсивна робота досліджує колір і світло у просторі, їхню взаємодію з людьми та архітектурним середовищем. Це восьмикутний з кольорового скла, навколо якого розташована ще більша восьмикутна форма. Інсталяція вабить відвідувачів. Хтось активно взаємодіє з нею, робить селфі, а хтось захоплюється роботою здалеку. Якщо потрапити всередину, створюється відчуття калей-

Іл. 13. Ліз Вест. Через № 3. 2015. Акрилове скло, сталь. Манчестер. [19]

Іл. 14. Ліз Вест. Через № 4. 2021. Акрилове скло, сталь. MediaCityUK, Салфорд, Англія. [19]

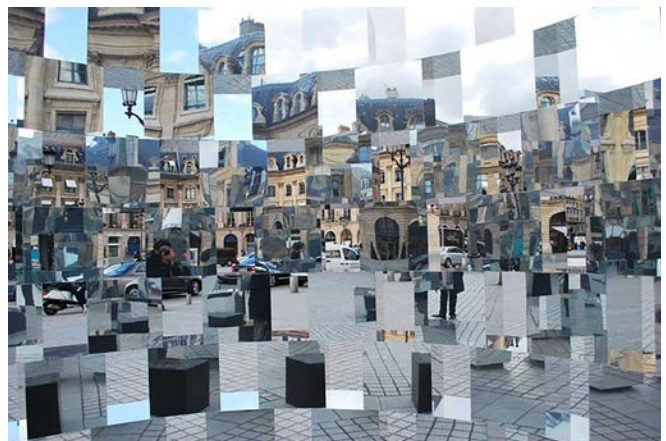
доскопа: нашаровуючись один на одного, кольори можуть змішуватись, створюється ефект безтурботності, дезорієнтації, ніби потрапляєш в інший, казковий світ. Складається відчуття, що дивишся на все через рожеві окуляри, бірюзові чи нефритові, в яких можна по-новому побачити своє місто, помітити речі, яких раніше не помічав. «Я сподіваюся, що ця робота принесе велику радість і таку необхідну дозу кольору нью-йоркській публіці, оскільки вони побачать світ навколо себе насиченим яскравими барвами, наче дивлячись через яскраві окуляри», – сказала Вест про свій твір [13].

ПРОСТЕ І ДЗЕРКАЛЬНЕ СКЛО В ІНСТАЛЯЦІЇ: НОВІ ІЛЮЗОРНІ СТРАТЕГІЇ

Особливість використання дзеркального чи прозорого скла у скляних інсталяціях полягає в його здатності створювати ілюзію виходу за межі реального простору. Такі об'єкти ніби відкривають портал в інший вимір, де звичне міське середовище подвоюється, фрагментується або зникає

Іл. 15. Ліз Вест. Гімн великому колесу. 2021. Акрилове скло, сталь. Лондон. [19]

Іл. 16. Арно Лаг'єр. Кільце. 2011. Дзеркальне скло. Париж. [17]

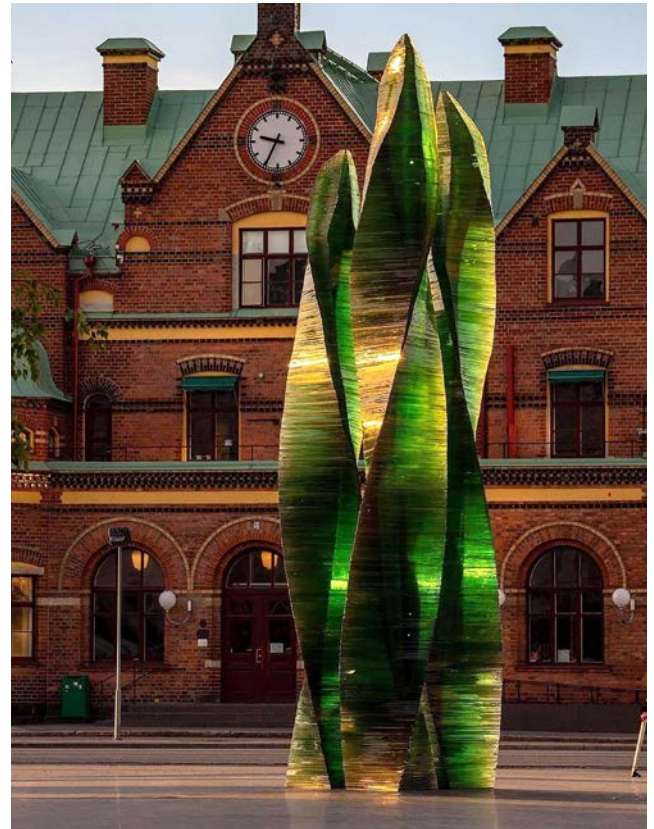
у відбиттях. Дзеркальне скло розчиняє форму інсталяції в навколишньому ландшафті, змушуючи глядача сумніватися в тому, де проходить межа між об'єктом і реальністю. Прозоре ж скло, навпаки, працює з переломленням світла, створюючи оптичні аберації, зсуви перспективи та багатошарові образи. У результаті виникають численні ілюзорні ефекти: простір здається нестабільним, рухомим, змінним залежно від точки зору, освітлення та присутності людини. Саме ця гра відображень, викривлень і світлових трансформацій ро-

бить скляні інсталяції в місті творами мистецтва, що змінюють сприйняття реальності.

По-новому побачити навколишнє середовище, архітектурний простір і себе в ньому закликає робота «Кільце» (2011) (іл. 16) Арно Лаг'єра (Франція). Він працює в цьому проекті із дзеркальним склом, використовуючи його відбивні здібності. Робота являє собою тимчасову інсталяцію циліндричної форми, що складається з чотириметрових дзеркальних кубів, розташовану на Вандомській площі в Парижі. Інсталяція вступає в динамічну гру з про-

Іл. 17. Анда Мункевіца. *Пам'ятник*. 2013.
Безбарвне скло. Рига. [21]

Іл. 18. Віке Ліндstrand. *Зелений вогонь*. 1970.
Скло, епоксидний клей. Умео, Швеція. [29]

стором, порушуючи сприйняття звичного місця, чия велич багаторазово відбивається з внутрішнього й зовнішнього боків інсталяції. Усередині граней виникають нові ілюзорні світи, що змінюються в умовах відкритого міського середовища і перетворюють його, змінюють стосунки між людьми і простором, у якому вони перебувають. «Кільце» запрошує відвідувача пограти з інсталяцією та простором на двох рівнях. На першому рівні змінюється міське середовище, а на другому інсталяція пропонує зайти всередину і побачити власний образ, що множинно відбивається і поєднується з архітектурними деталями [17].

Не всі художники використовують різнокольорове скло. Багато митців створюють свої роботи з безбарвного або однокольорового скла. Наприклад, латвійська мисткиня Анда Мункевіца створила з безбарвного скла роботу «Пам'ятник» (2015), який стає мінімалістичним і концептуальним твором. Інсталяція була присвячена людям, які загинули під час обвалення будівлі в Ризі в 2013 р., і є прикладом того, що скляні інсталяції можуть створюватися на згадку про якусь подію (іл. 17). Цей твір переосмислює поняття пам'ятника, відмовляючись від масивних матеріалів на користь крихкого прозорого скла, що майже зливається з простором. Такий матеріал підкреслює вразливість і нестійкість пам'яті, її залежність від людського сприйняття. Пам'ятник фізично існує, але не нав'язується гля-

дачеві, спонукаючи замислитися над тим, що і кого ми вшановуємо та як легко пам'ять може зникнути. «Пам'ятник» постає не як об'єкт слави, а як простір для роздумів, де тиша, порожнеча й невидимість стають ключовими художніми засобами. Композиція побудована так, що художньо-ілюзорні ефекти виникають у процесі руху глядача. Безбарвне скло функціонує як оптичний медіум: з одних ракурсів форма майже зникає, з інших – проявляється через відблиски, світлові переломи й тонкі контури. Образ формується самим актом споглядання. Завдяки рефракції світла простір позаду об'єкта зміщується й викривляється, втрачаючи нейтральність і стаючи частиною композиції. Світло, ковзаючи поверхню скла, створює ефект пульсації, через що пам'ятник сприймається як живий і мінливий. Попри фізичну присутність, він здається складеним зі світла, відображень і порожнечі [6; 21].

Ще однією дуже ефектною інсталяцією з однокольорового скла є «Зелений вогонь» (1970) (іл. 18), створений шведською художницею Віке Ліндstrand. Це витвір мистецтва із зеленого скла заввишки 9 м. «Зелений вогонь» – один з найвідоміших творів мистецтва Умео (Швеція). Розташована інсталяція на головній площі залізничного вокзалу і створює гарний ансамбль з архітектурою. Складається робота з трьох кручених скляних колон, що звужуються догори. Скляні колони виготовлялися з трьох тисяч скляних листів завтовшки

Іл. 19. К. Варотсас. *Бігун*. 1988. Зелене скло, сталь. Афіни. [12]

Іл. 20. Мартін Бланк. *Фонтан*. 2017. Скло, ф'юзинг, сталь. Нью-Йорк, Манхеттен. [23]

9 мм, з'єднаних епоксидним клеєм, щоби протистояти впливу зовнішнього середовища [30].

Ця інсталяція стала знаковим твором, у якому поєднуються поетичний образ стихії та високий рівень художньо-технологічної майстерності. Центральний образ інсталяції – вогонь, трансформований у скло. Ліндstrand парадоксально поєднує дві протилежні сутності: рухливу, небезпечну, живу стихію полум'я і холодний, твердий, застиглий матеріал. Зелений колір надає вогню не реалістичного, майже алхімічного характеру – це не природний вогонь, а вогонь уявний, метафізичний, що асоціюється з енергією життя, внутрішнім світлом, духовною напругою. Форма інсталяції нагадує язика полум'я, що здіймаються вгору, викривляються і ніби пульсують. Візуальний ритм створює відчуття безперервного руху, хоча об'єкт залишається нерухомим. Образ формується завдяки вертикальній спрямованості композиції, асиметрії та варіативності форм. Жоден елемент не повторюється повністю, що підсилює враження природної неконтрольованої стихії. Світло відіграє ключову роль: воно проходить крізь скло, заломлюється, концентрується всередині масиву й створює ефект внутрішнього світіння. Залежно від освітлення інсталяція може здаватися то щільною і насиченою, то майже невагомою, немов складеною зі світлових спалахів. Саме маса скла дозволяє досягти глибини кольору й ефекту світіння зсередини.

Справжньою візитівкою Афін, Греція, стала скляна скульптура «Бігун» (1988) Костаса Варотсаса, розташована навпроти готелю «Хілтон» (іл. 19). Це найвідоміша робота майстра. Вона стає прикладом того, як статичний матеріал може

передавати інтенсивний рух. Візуальна динаміка твору досягається завдяки чітко продуманому поєднанню художніх і технологічних засобів. Передусім рух закладений у загальну форму фігури. Скульптура не є анатомічно точною: людське тіло узагальнене, витягнуте вперед, з різко нахиленою всією корпусу, що створює відчуття миті максимального напруження – моменту між відштовхуванням і польотом, фігура ніби прорізає простір, а не стоїть у ньому. «Бігун» складається не з суцільної маси, а з численних скляних пластин, що формують силует людини. Підсилює напрямку руху ритм скляних елементів, спрямованих в один бік, повторюючи загальний вектор бігу, що створює ефект стрімкого прискорення, ніби тіло вже промайнуло, залишивши після себе світловий відбиток у просторі. Світло відбивається на гострих краях пластин і створює мерехтливі світлові лінії. Під час руху глядача або зміни освітлення скульптура візуально «оживає»: контури тремтять, силует то ущільнюється, то розпадається. Технологічно скульптура виконана з товстих листів загартованого скла, нарізаних у вигляді паралельних пластин. Кожна пластина точно прорахована за формою та положенням і закріплена на внутрішньому металевому каркасі, завдяки чому робота здається легкою і динамічною [12].

Також дуже цікавим є «Фонтан» (2017) (іл. 20) Мартіна Бланка в парку на Черч-стріт, Нью-Йорк, США. Художник створив функціонуючий фонтан, який складається з багатьох скляних елементів, схожих на бризки води. Ця робота є прикладом сучасної публічної інсталяції, де художній образ і технологічне рішення існують у тісному взаємозв'язку. В основі художнього задуму лежить ідея

Іл. 21. Денні Лейн. *Сходи*. 2007. Скло, сталь. Лондон. [14]

руху, безперервності та взаємодії з міським середовищем. «Фонтан» не сприймається як замкнений декоративний об'єкт, він відкритий простору парку та візуально «включає» навколишню архітектуру в композицію. Вода тут створює мінливу структуру, що постійно змінюється. Важливим є контраст між динамікою води й стабільністю матеріалу скла та металу. Цей контраст підкреслює напруження між природною стихією та урбаністичним контекстом Нью-Йорка. З технологічного погляду «Фонтан» є складною інженерною системою, яка включає приховані насоси, фільтрацію та систему рециркуляції, що забезпечує безперервний рух води. Усі технічні елементи інтегровані так, щоб залишатися непомітними для глядача й не порушувати цілісність художнього образу. Технологія подачі води дозволяє досягати чітко контрольованих візуальних ефектів: рівномірного падіння, пульсації або зміни інтенсивності потоку. Завдяки цьому «Фонтан» виглядає «живим» і реагує на ритм міського простору, не втрачаючи своєї скульптурної цілісності [23].

Доповнює вищенаведені приклади творчість англійського митця Денні Лейна, який почав створювати масштабні скляні роботи на початку 1990-х рр. Його практика формується на перетині скульптури, дизайну та інженерії, де скло постає не як декоративне доповнення, а як самодостатній конструктивний і художній елемент. Ключовою особливістю робіт Лейна є використання товсто-

го ламінованого та загартованого скла у великих форматах. Мистець працює з масою, вагою й прозорістю, створюючи об'єкти, що одночасно виглядають монументальними й візуально невагомими. Скляні блоки, плити та балки часто поєднуються зі сталлю, камінням або бетоном, утворюючи напружений діалог між крихкістю й міцністю, світлом і матеріальністю. Багато творів Лейна побудовані на принципі видимої нестійкості: масивні скляні елементи здаються поставленими на межі рівноваги. Цей ефект підсилює емоційне сприйняття, змушуючи глядача усвідомлювати фізичні властивості матеріалу та водночас довіряти точному інженерному розрахунку. Творчість майстра демонструє, що скло може бути не лише прозорим і крихким, а й потужним, структурним та емоційно насиченим засобом художнього висловлювання.

Однією з найвідоміших публічних робіт Денні Лейна стає інсталяція «Сходи» (2007) в новому крилі музею Вікторії та Альберта в Лондоні (іл. 21). Вона виконана з товстих шарів ламінованого скла, що працює не як оболонка, а як повноцінна несуча конструкція. Сходи здаються майже невагомими, проте їхня маса відчувається фізично – кожен крок підкреслює щільність і вагу матеріалу. Прозорість відкриває простір під ногами, а світло, проходячи крізь скляні площини, створює глибину та м'яке світіння. Художній образ можна трактувати як метафору сучасного шляху: руху вперед у стані невизначеності, де опора є прозорою, а стабільність –

радше відчуттям, ніж видимою гарантією. Саме завдяки цьому сходи перестають бути лише засобом пересування і стають сильним емоційним та філософським висловлюванням у публічному просторі [1; 14].

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження з'ясовано, що перед вітражною інсталяцією в міському середовищі постають дуже цікаві завдання. За допомогою інсталяцій мистці роблять простір художньо привабливим, незабутнім, унікальним. Публічні вітражні інсталяції підкреслюють характер району, географічні або архітектурні атрибути регіону, виявляють унікальні особливості конкретного місця. Скляні твори об'єднують етнічні групи та зміцнюють соціальні зв'язки, особливо у тих районах, де є велика культурна різноманітність, привертають увагу до екологічних проблем або нагадують про якусь подію, допомагають збільшити відвідуваність знако-

вих місць та спонукають по-новому побачити довкілля, архітектурний простір і себе в ньому.

Художники активно використовують різні стратегії включення кольору у вітражні інсталяції, бо саме колір у міському просторі діє як активна сила, що трансформує світло й простір міста. Він створює мінливу атмосферу, впливає на емоційний стан людини та пом'якшує або переосмислює архітектурне середовище. Завдяки взаємодії зі світлом і рухом глядача вітраж перетворює міський простір на динамічне, яскраве та живе середовище.

Використання мистцями прозорого, одноколірного та дзеркального скла формує ілюзорний простір через переломлення, відображення та фрагментацію реальності. Дзеркальне скло розчиняє об'єкт у середовищі, стираючи межі між інсталяцією й містом; прозоре створює ефект глибини та багатогаровості. Разом вони змінюють сприйняття реальності, залучаючи глядача до активної взаємодії з простором. ♦

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бенях Н. М., Принада О. Б. Монументальне художнє скло в середовищі ХХ–початок ХХІ століття: Методичні рекомендації / Львівська національна академія мистецтв. Львів, 2020. 36 с.
2. Єрьомка Д. В. Особливості становлення публік-арту в мистецтві кінця ХХ – початку ХХІ століття: поняттєвий зміст і термінологія. *ХУДПРОМ: Український журнал з мистецтва і дизайну*. 2023. Т. XXV, Вип. 2. С. 44–56. URL: <https://doi.org/10.33625/hudprom2023.02.044> (дата звернення: 12.09.2025).
3. Єфімова А. Public art як феномен сучасного мистецтва: український досвід. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2011. Вип. 22. С. 100–113.
4. Казакова Л. В. Художественное стекло XX века (Основные тенденции. Ведущие мастера. К проблеме мирового студийного движения): автореф. дис. ... д-ра искусствования: 17.00.04. Москва: НИИ теории и истории изобразительных искусств РАХ, 2001. 68 с.
5. Станіславська К. І. Інсталяція як візуально-видовищна форма сучасного образотворчого мистецтва. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. 2010. Вип. 24. С. 228–236.
6. Проектування художнього скла: навч. Посібник / М. А. Бокотей, Н. М. Бенях, О. Б. Принада, О. В. Іванишин / Львівська національна академія мистецтв. Львів, 2020. 66 с.
7. Тищенко І. Що таке міський публічний простір? *Mistosite*. 2015. URL: <https://mistosite.org.ua/articles/shcho-take-miskyi-publichnyi-prostir> (дата звернення: 12.09.2025).
8. Чембержі Д. А. Значення мистецтва інсталяції для розвитку «contemporary art» у світі та Україні. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2019. Вип. 39. С. 278–287. DOI: <https://doi.org/10.37131/2524-0943-2019-39-19> (дата звернення: 12.09.2025).
9. Чембержі Д. А. Інсталяція як візуально-комунікативна практика творення сучасного мистецького простору: дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01. Київ, 2020. 176 с.
10. Bishop C. *Installation Art: A Critical History*. London: Tate, 2005. 144 p.

REFERENCES:

1. Beniakh, N. M., & Prynada, O. B. (2020). *Monumentalne khudozhnie sklo v seredovyshchi XX – pochatok XXI stolittia. Metodychni rekomendatsii* [Monumental artistic glass in the environment of the 20th – early 21st centuries. Methodical recommendations]. *Lvivska Natsionalna Akademiia Mystetstv*. [In Ukrainian].
2. Yeromka, D. V. (2023). *Osoblyvosti stanovlennia pablik-artu v mystetstvi kintsia XX – pochatku XXI stolittia: Poniattievyi zmist i terminolohiia* [Features of the formation of public art in the art of the late 20th – early 21st centuries]. *HUDPROM*, 25(2), 44–56. <https://doi.org/10.33625/hudprom2023.02.044> [In Ukrainian].
3. Yefimova, A. (2011). *Public art yak fenomen suchasnoho mystetstva: Ukrainyskyi dosvid* [Public art as a phenomenon of contemporary art: The Ukrainian experience]. *Visnyk Lvivskoi Natsionalnoi Akademii Mystetstv*, (22), 100–113. [In Ukrainian].
4. Kazakova, L. V. (2001). *Khudozhestvennoe steklo XX veka (Osnovnye tendentsii. Vedushchie mastersa. K probleme mirovogo studiynoho dvizheniia)* [Art glass of the 20th century]. [Abstract of Doctoral thesis, Nauchno-issledovatelskii institut teorii i istorii izobrazitelnykh iskusstv Rossiiskoi akademii khudozhestv]. Moscow. [In Russian].
5. Bokotei, M. A., Beniakh, N. M., Prynada, O. B., & Ivanyshyn, O. V. (2020). *Proiektuvannia khudozhnoho skla* [Designing artistic glass]. *Lvivska natsionalna akademiia mystetstv*. [In Ukrainian].
6. Stanislavska, K. I. (2010). *Instaliatsiia yak vizualno-vydovishchna forma suchasnoho obrazotvorchoho mystetstva* [Installation as a visual-spectacular form of contemporary fine art]. *Aktualni problemy istorii, teorii ta praktyky khudozhnoi kultury*, (24), 228–236. [In Ukrainian].
7. Tyshchenko, I. (2015). *Shcho take miskyi publichnyi prostir?* [What is urban public space?]. *Mistosite*. <https://mistosite.org.ua/articles/shcho-take-miskyi-publichnyi-prostir> [In Ukrainian].
8. Chamberzhi, D. A. (2019). *Znachennia mystetstva instaliatsii dlia rozvytku contemporary art u sviiti ta Ukraini* [The significance of installation art for the development of contemporary art]. *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv*,

11. Chemberzhi D. Updating the Installation as a Phenomenon of Art (the End of the XIX the First Third of the XX Century). *Znanstvena misel*. 2017. № 8. P. 12–17.
12. Costas Varotsos. URL : <http://costasvarotsos.blogspot.com/> (дата звернення : 12.09.2025).
13. Culgan R. S. This Kaleidoscopic New Public Art Installation in Manhattan Will Literally Brighten Your Day. It's Like Being Inside a Box of Crayola Crayons. *TimeOut*. 2022. August 17. URL : <https://www.timeout.com/newyork/news/this-kaleidoscopic-new-public-art-installation-in-manhattan-will-literally-brighten-your-day-081722> (дата звернення : 12.09.2025).
14. *Danny Lane*. URL : <https://dannylane.co.uk/> (дата звернення : 12.09.2025).
15. Faith M. Transforming Public Spaces : The Intersection of Stained Glass Artistry and Austin's Urban Landscape. *Stained Glass Austin*. URL : <https://stainedglassaustin.com/stained-glass-design-styles/stained-glass-art-austin-elements/> (дата звернення : 15.09.2025).
16. Harrington M. Public Art : Two glass sculptures inspired by aviation are unveiled. *Urban Glass*. 2012. September. URL : <https://urbanglass.org/glass/detail/public-art-two-glass-sculptures-inspired-by-aviation-are-unveiled> (дата звернення : 13.09.2025).
17. Hottary Y. «Ring» Mirror Installation by Arnaud Lapierre @ Place Vendôme, Paris. *Yatzer*. URL : <https://www.yatzer.com/Ring-by-Arnaud-Lapierre> (дата звернення : 15.09.2025).
18. Kelly N. A. What is Installation Art? Dublin : Dublin Institute of Technology. 2010. 26 p. URL : <https://arrow.tudublin.ie/cgi/viewcontent.cgi?article=1006&context=aaschadpcat> (дата звернення : 14.09.2025).
19. *Liz West*. URL : <https://www.liz-west.com/> (дата звернення : 14.09.2025).
20. Longchamps D. Brown S. A., Kranias K. Public Art in Glass: Warren Carther, Sarah Hall, Robert Jekyll and Michèle Lapointe : Exhibition catalogue. Waterloo : Canadian Clay and Glass Gallery, 2020. 23 p.
21. Munkevica A. *Monument*. AM studio. URL : <https://amstudio.lv/en/work/item/monument> (дата звернення : 12.09.2025).
22. Oldknow T. Contemporary Glass Sculptures and Panels : Selections from the Corning Museum of Glass. Corning, N.Y. : Corning Museum of Glass ; Manchester, Vt. : in association with Hudson Hills Press, 2008. 247 p.
23. Page A. Conversation : Martin Blank on the Installation of his NYC public-art project. *Urban Glass*. URL : <https://urbanglass.org/glass/detail/a-conversation-with-martin-blank-on-the-installation-of-his-major-new-york> (дата звернення : 13.09.2025).
24. Porter S. Timed to the Venice Biennale, American Pae White's project mixes architecture and glass art. *UrbanGlass*. 2017. July 11. URL : <https://urbanglass.org/glass/detail/opening-pae-white-blends-architecture-with-glass-art-in-venetian-installati> (дата звернення : 15.09.2025).
25. *Qwalala by Pae White*. *Dxi Magazine*. 2017. June 27. URL : <https://www.dximagazine.com/2017/06/27/qwalala-by-pae-white/> (дата звернення : 12.09.2025).
26. Rebentisch J. *Aesthetics of Installation Art*. Berlin : Sternberg Press, 2012. 292 p.
27. Reiss J. H. *From Margin to Center : The Spaces of Installation Art*. Cambridge, MA : MIT Press, 2001. 208 p.
28. Rossi A. *Untitled coral*. *Alessandra Rossi*. URL : <https://www.alessandrarossi.com.au/untitled-coral> (дата звернення : 12.09.2025).
29. seblo. Grön eld. *Legend i Glas – En bok om Vicke Lindstrand. Arteus och Thor*. 2012. July 7. URL : <http://arteusochthor.se/tag/gron-eld/> (дата звернення : 13.09.2025).
30. Skulptören Vicke Lindstrand. URL : <http://www.vickelindstrand.com/skulptor.html> (дата звернення : 13.09.2025).
9. Chemberzhi, D. A. (2020). *Instaliatsiia yak vizualno-komunikativna praktyka tvorennia suchasnoho mystetskoho prostoru* [Installation as a visual-communicative practice of creating contemporary artistic space]. [Unpublished PhD dissertation], Modern Art Research Institute of the National Academy of Arts of Ukraine. Thesis for the degree of Candidate of Art History, Kyiv. [In Ukrainian].
10. Bishop, C. (2005). *Installation art: A critical history*. London: Tate.
11. Chemberzhi, D. (2017). Updating the installation as a phenomenon of art (the end of the 19th – the first third of the 20th century). *Znanstvena misel*, 8, 12–17.
12. Varotsos, C. (n.d.). Costas Varotsos. <http://costasvarotsos.blogspot.com/>
13. Culgan, R. S. (2022, August 17). *This kaleidoscopic new public art installation in Manhattan will literally brighten your day. It's like being inside a box of Crayola crayons*. *TimeOut*. <https://www.timeout.com/newyork/news/this-kaleidoscopic-new-public-art-installation-in-manhattan-will-literally-brighten-your-day-081722>
14. Lane, D. (n.d.). *Danny Lane*. <https://dannylane.co.uk/>
15. Faith, M. (n.d.). *Transforming public spaces: The intersection of stained glass artistry and Austin's urban landscape*. *Stained Glass Austin*. <https://stainedglassaustin.com/stained-glass-design-styles/stained-glass-art-austin-elements/>
16. Harrington M. (2012, September 6). *Public Art : Two glass sculptures inspired by aviation are unveiled*. *Urban Glass*. <https://urbanglass.org/glass/detail/public-art-two-glass-sculptures-inspired-by-aviation-are-unveiled>
17. Hottary, Y. (n.d.). 'Ring' mirror installation by Arnaud Lapierre @ Place Vendôme, Paris. *Yatzer*. <https://www.yatzer.com/Ring-by-Arnaud-Lapierre>
18. Kelly, N. A. (2010). *What is installation art?* Dublin Institute of Technology. <https://arrow.tudublin.ie/cgi/viewcontent.cgi?article=1006&context=aaschadpcat>
19. West, L. (n.d.). *Liz West*. <https://www.liz-west.com/>
20. Longchamps, D. Brown, S. A., Kranias, K. (2020). *Public art in glass: Shirley Ann Brown, Kathy Kranias, Warren Carter, Sarah Hall, Robert Jekyll and Michèle Lapointe*. Exhibition catalogue. Canadian Clay and Glass Gallery.
21. Munkevica, A. (n.d.). *Monument*. AM studio. <https://amstudio.lv/en/work/item/monument>
22. Oldknow, T. (2008). *Contemporary glass sculptures and panels: Selections from the Corning Museum of Glass*. Corning Museum of Glass; in association with Hudson Hills Press.
23. Page, A. (2017, January 27). *Conversation: Martin Blank on the installation of his NYC public-art project*. *UrbanGlass*. <https://urbanglass.org/glass/detail/a-conversation-with-martin-blank-on-the-installation-of-his-major-new-york>
24. Porter, S. (2017, July 11). *Timed to the Venice Biennale, American Pae White's project mixes architecture and glass art*. *UrbanGlass*. <https://urbanglass.org/glass/detail/opening-pae-white-blends-architecture-with-glass-art-in-venetian-installati>
25. *Qwalala by Pae White*. (2017, June 27). *DXI Magazine*. <https://www.dximagazine.com/2017/06/27/qwalala-by-pae-white/>
26. Rebentisch, J. (2012). *Aesthetics of installation art*. Sternberg Press.
27. Reiss, J. H. (2001). *From margin to center: The spaces of installation art*. MIT Press.
28. Rossi, A. (n.d.). *Untitled coral*. *Alessandra Rossi*. <https://www.alessandrarossi.com.au/untitled-coral>
29. seblo. (2012, July 7). *Grön eld. Legend i Glas – En bok om Vicke Lindstrand*. *Arteus och Thor*. <http://arteusochthor.se/tag/gron-eld/>

31. Spradling E. Arts News : Glass Art Installations Give Life to Public Spaces. Arts News : Glass Art Installations Give Life to Public Spaces. *KC Studio*. 2023. November 8. URL : <https://kcstudio.org/arts-news-glass-art-installations-give-life-to-public-spaces/> (дата звернення : 14.09.2025).
32. SWON Design. Glass works. URL : <https://watershapes.com/glass-works/> (дата звернення : 13.09.2025).
33. The Washington Glass School. Category Archives : glass public art. Update on Public Art for Motiva Greenbelt URL : <http://washingtonglassschool.com/category/glass-public-art> (дата звернення : 12.09.2025).
34. Tom Fruin. Water tower project. URL : <https://www.tomfruin.com/watertower.html> (дата звернення : 14.09.2025).
35. Transforming Public Spaces With Glass Art. *Umbrella Arts*. URL : <https://www.umbrellaarts.com/transforming-public-spaces-with-glass-art/> (дата звернення : 14.09.2025).
30. Skulptören Vicke Lindstrand. (n.d.). <https://archive.is/20120525145518/http://www.vickelindstrand.com/skulptor.html>
31. Spradling, E. (2023, November 8). *Arts news: Glass art installations give life to public spaces*. KC Studio. <https://kcstudio.org/arts-news-glass-art-installations-give-life-to-public-spaces/>
32. SWON Design. (n.d.). *Glass works*. <https://watershapes.com/glass-works/>
33. Washington Glass School. (n.d.). *Category archives: Glass public art*. <http://washingtonglassschool.com/category/glass-public-art>
34. Tom Fruin (n.d.). *Water tower project*. <https://www.tomfruin.com/watertower.html>
35. *Transforming public spaces with glass art*. (n.d.). Umbrella Arts. <https://www.umbrellaarts.com/transforming-public-spaces-with-glass-art/>

DOI 10.61993/2786-7285.2025.02.11

Yevheniia SYLKA

MODERN STAINED GLASS INSTALLATION IN THE CONTEXT OF PUBLIC ART

The article explores how artistic stained glass is actively evolving under the influence of contemporary art. Moving beyond the framework of traditional architectural glazing, stained glass is increasingly turning into an art object or installation, embraced by contemporary artists around the world. Their works are characterized by experimentation with material, the incorporation of modern technologies, and the search for an original artistic language that departs from previous practices. Recently, stained glass installations have increasingly emerged as significant elements of public art, integrating into public spaces and engaging with their surroundings. Public art expands the realm of modern creativity, allowing artists to showcase their works outside conventional exhibition venues.

The contributions of contemporary artists and studios – such as Tom Fruin, Sarah Hall, Alessandra Rossi, WGS, SWON Design, Pae White, Liz West, Anda Munkevitsa, Kostas Varotsos, Danny Lane and others – demonstrate that stained glass installations in urban environments serve not only aesthetic purposes but also social, communicative, and identity-forming functions. These works help establish a sense of place, encourage viewer interaction with the environment, and enhance local identity. The article analyzes the artistic and technological aspects of using colored, monochromatic, transparent, and mirrored glass in public installations. It highlights how color in stained glass acts as an active mediator between architecture, light, and the viewer, creating dynamic optical and emotional effects. Meanwhile, transparent and mirrored glass introduces new illusory strategies, altering perceptions of physical space.

Particular attention is given to the relationship between artistic imagery and engineering solutions in large-scale glass installations, where modern technologies – such as tempered and laminated glass, LED lighting, and alternative energy sources – become integral to the artist's vision. The conclusion drawn is that stained glass installations in public spaces are open, dynamic structures capable of transforming urban environments, activating social processes, and expanding the boundaries of contemporary glass art.

KEYWORDS: stained glass, contemporary art, glass installation, public art, public space, artistic strategies

Стаття надійшла до редакції: 18.10.2025

Прийнята до публікації: 23.11.2025

Дата публікації: 30.12.2025

© Силка Є., 2025

Ця робота ліцензується відповідно до
Creative Commons Attribution 4.0 International License